

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den

Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. III. An sub nominationem academicam & prouisionem Romanam
cadat præbenda theologalis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

locum non habeat in docentibus & studentibus in vniuersitatibus: sed potius pars altera d. c. 2. quæ admittit dispensationes temporales. quippe tempus est in docentibus quàm diu docent; & discipulis, quinquennium. *d. c. v. 13.*

Porro hi docentes, aut discipuli res extra loca priuilegiata, nõ adipsiuntur priuilegium d. Authentica *habita*: vt iudicis ordinarij forum declinare possint. nisi forte studiosi delictum tam leue commiserint, vt per præuenientis magistri correctionem satis purgatum censeatur. nec alia politica priuilegia consequuntur.

Sed neque Vniuersitatum priuilegia refragari queunt Concilij Tridentini decretis quoad parochorum competentiam: *f. 7. c. 7.* onera beneficiorum: *ibid. c. 8.* Conseruatores illarum non sunt quidem reuocati, *f. 14. c. 5. Trid.* vt nec regularium; sed iudicium conseruatorum autoritas non extenditur ad ea, quæ requirunt iudiciale indaginem. *c. 1. de off. deleg. in 6.* quamuis Louaniensis Vniuersitas speciale priuilegium habeat; ne extra muros docentes, aut studentes trahantur; sed aduersarios eò trahant. verum vt illius Vniuersitatis in ecclesiam & reip. merita, illud, aliaque impetrarunt, quæ retineri boni publici quàm maximè interest; ita tamen illud interpretationem eam exigit, vt concedentis intentio non fuisse censeatur, alicui concordia aut conuentioni derogare. *c. ex multiplici. X. de decim.* adeoque nec illi, quæ olim cum Ordinario Leodiensi inita est. *quam retulimus in Iur. pont. nou. anal. de off. deleg. in 6.* Ideoque Ordinariorum decreta Synodalia, seu alia super beneficijs studiosos non minùs, quàm alios absentes ligant & decernere super ijs Ordinarij possunt, quod ius & ratio exigit: vt & fecit Concilium primum Mechliniense prouinc. *iii. de vit. & honest. cler. c. 4.* & conse-

quenter, vt onera beneficiorum ritè expleantur, decreta exequi, neque enim Episcopi, & superiores, officium à iure sibi iniunctum exequentes, nomine aduersariorum veniunt, aduersus quos eiusmodi priuilegia sunt concessa. neque mens concedentis est sub eo prætextu dare occasionem minuendæ hierarchicæ potestatis, aut soluendæ disciplinæ ecclesiasticæ, cum Episcopis ipsis studiosos alios non subditos subijciat d. Auth. *habita.* & rescripta contra personas minores seu communes, aut de rebus minoribus impetrata, extendi non possunt ad maiores, vt Episcopi; & res maiores. *c. sedes. X. de rescriptis.*

De Magistris.

RESPONSVM.

An sub nominationem academicam & prouisionem Romanam cadat præbenda theologalis?

Præbenda theologica lectio, ni deputari omnino exigit Concilium Trid. *f. 5. c. 1.* sed, quis impostero conferre illam debeat, non exprimit. eoque rectè responsum est, collationem ab eo faciendam esse, à quo antea fieri solebat. *l. commodissime. D. de lib. posth. Garcias de benef. p. 5. c. 4. n. 128. 161. 166. 167. Gonfal. ad Reg. & can. gl. 9. §. 1. n. 81. & segg.* & in Concordatis Gallia est expressum, vt ordinarius collator eam faceret, teneatur magistro, seu licentato, vel baccalaureo formato in theologia: sine alio additamento. Ex Concilio porro Trid. electio personæ videtur ad Episcopum pertinere: solum quidem; vt *idem Garcias ibid. n. 162.* quippe Concilium d. c. 1. soli Episcopo deest substitutionem non idoneo lectori faciendam: & *l. 24. c. 8.* etiam soli

5. No. competit declinatoria fori ordinarij extra Vniuersitates.

6. Nec in Vniuersitate quarundam causarum respectu.

Præbenda theologica lectio, ni deputari omnino exigit Concilium Trid. f. 5. c. 1. sed, quis impostero conferre illam debeat, non exprimit. eoque rectè responsum est, collationem ab eo faciendam esse, à quo antea fieri solebat. l. commodissime. D. de lib. posth. Garcias de benef. p. 5. c. 4. n. 128. 161. 166. 167. Gonfal. ad Reg. & can. gl. 9. §. 1. n. 81. & segg. & in Concordatis Gallia est expressum, vt ordinarius collator eam faceret, teneatur magistro, seu licentato, vel baccalaureo formato in theologia: sine alio additamento. Ex Concilio porro Trid. electio personæ videtur ad Episcopum pertinere: solum quidem; vt idem Garcias ibid. n. 162. quippe Concilium d. c. 1. soli Episcopo deest substitutionem non idoneo lectori faciendam: & l. 24. c. 8. etiam soli

foli Episcopo defert institutionem pœnitentiarij, sed hæc non id conuincunt, separata enim sunt collatio præbendæ theologalis, & institutio pœnitentiarij; neque ex separatis quidquam rectè inferitur. sic & s. 24. c. 18. *Conc. Trid.* vacante parochiali Episcopus vicarium substituit, etsi parochum non constituit, magis vrget d. c. 1. *verb. & ne sub specie*, vbi decernit neminem admittendum, qui prius ab Episcopo, inquit, loci de vita, moribus, & scientia examinatus non fuerit. hæc ergo in partibus faciendæ sunt, non Romæ.

3.
Cum Ca-
pitulo.

Et porro Concilium d. c. 1. dicit se piis summorum Pontificum, & probatorum Conciliorum constitutionibus inhæreret, easque amplecti, & adijcere: adeoque quæ quidem amplius expressit, pro adiectis sunt habenda: quæ non expressit, d. constitutionibus relicta, atqui Innocentius III. in Concilio generali c. *quia nonnullis*. x. de *magist. constituitur*, inquit, *magister idoneus à Prælato cum Capitulo, seu maiori, seu saniori parte Capituli eligendus*. sic & idem Trid. d. c. 1. in tenibus ecclesijs, vbi haberi non poterit lectio theologica; iubet vt grammatica habeatur; per magistrum ab Episcopo, inquit, *cum consilio Capituli eligendum*, quod tamen amplius est, quàm quod statuit d. c. *quia nonnulli*. vbi consensu opus Capituli. Sed si Concilium velit magistrum grammaticæ eligi per Episcopum, multo magis videtur intendisse theologiam lectorem: si & ideo grammaticæ; vt sic formentur transire ad theologiam, vt ait; multo magis theologiam; quia finis magis quàm medijs ratio valet. propter quod vnumquodque tale, & ipsum magis: & interest magis ecclesiæ, subijci electioni Episcopi theologum, quàm grammaticum magistrum. quia ille fidem, cuius cura proprie ad Episcopos spectat, tractat: non iste.

Et quidem adeo nonnulli fauent isti Episcopali electioni, vt semper ei locum esse velint, quamuis in mensibus referuatis. *Zerola in Praxi p. 1. v. beneficium. §. 3. dicto §. in eamque rem citat Couar. præf. quaest. c. 3. n. 4. vers. similiter*, propter specialem curam examinis, & approbationem d. c. 1. Episcopo commendatam. sicut & Nauar. propter specialem formam concursus d. c. 18. f. 24. ordinatam etiam in mensibus referuatis illic decreta censet obtinere. apud *Gonzal. ad reg. §. conc. gl. s. n. 112. vt & nominationes, & expectatiuas referuationes negant in præbendis lectoralibus habere locum.*

4.
An etiam
in mensibus
pontificijs, &
omnibus
nominatis
academicis?

Nituntur fundamento c. *cum in ecclesia & ibi gloss. in verb. d. consuetudinem de præb. in d. c. vn. de rer. permut. in 6.* hic rescribitur expectatiuas non habere locum in permutatione: illic per huiusmodi mandatum non intelligi derogatum esse consuetudini: & gloss. quod præbenda affecta magisterio non debeat expectanti. non tamen idem sentit *Gonzal. & Garc. ibid. n. 167.* & Couar. vbi supra dubiam esse ait illam opinionem, ac consuetudinem valde attendendam.

Et argumentatur quidem Garcias non malè, quod cum Concilium de collatione nihil statuat, priori iuri reliquisse censetur, adeoque regulæ 8. Cancell. referuatiuæ mensium, quæ etiam derogat consuetudini, atque etiam hodie immemoriali. sed sic nondum vbique recepta. sed & responderi posset, Concilium, vt dictum est, amplexum esse constitutiones priores Pontificum, & Conciliorum: in d. autem c. *quia nonnullis. §. assignetur* Prælato & Capitulo eiusmodi prouisionem deferri, at vercor ne praxis Romana; ob d. reg. 8. generaliter loquentem, id non lit admittere. quamuis in Hispania per concursum (quem tamen non exigit d. c. 1. sed tantum Epif-

copi examem, & approbationem) quocumque mense ab Ordinario prouideri consueuerit, apud *Garciam. ubi supra.* sed ait, quasi per tolerantiam, nisi dicas rectius, quod illic Concilium mox a principio ita fuerit intellectum, & ob ecclesiae utilitatem praxi mandatum.

Fortè, sicut decretum est in concursu ad parochiales à Pio V. in bulla de concursibus, vt, illis in mensibus reseruatis vacantibus, fiat concursus in partibus, sed Romam dignioris nomen transferri batur, isque ibi obtineat collationem: ita non minus æquum videbitur leuorem in partibus eligi, designari, ab Episcopo loci examinari, & approbari, vt vult Conciliū, ac eius Romam nomen mitti in mensibus pontificijs, ibidemque prouisionis literas expediri. & minus videbitur recedere id à mente Concilij, quàm si omnia Romæ fiant, vbi saepe personæ magis idoneæ ignotæ sunt. dicitur quidem præbendæ theologalis collatione vt nec per concursum, ita neque digniori necessariò esse faciendam, *ex decisione Rosa apud Garciam d. c. 4.* sed vereor mentem Concilij non omnino expleri, vbi negligitur manifestè dignior: etsi non mox actio tribuatur neglecto; vt *f. 24. c. 18. Trid.* sed quicquid sit, omitti non potest Episcopi examen præuium, & approbatio, quam exigit omnino Concilium: eoque satis quibusdam videtur derogare Regulæ 8. Cancellariæ: saluâ imitatione eorum quæ diximus de collatione Romæ faciendâ post concursum in partibus institutum, in parochialibus beneficijs vacantibus in mensibus Pontificijs. & sanè hoc Concilij decretum vt verboreus seruetur, rei grauitas satis exigit. primum enim est quod edidit pro fidei & sanæ doctrinæ conseruatione, heresumque extirpatione: ad quem finem imprimis declarat se esse congre-

gatum *ses. 3. decreto de symbolo fidei. ses. 3. decreto de canonicis scripturis.* receptum autem hic est Concilium & à Rege seruari iustum vt sonat, & siquid fecus fiat, ei significari mandatum.

Adde & loci Episcopum iudicare posse quanta doctrina in loco sit necessaria; non Romanos longè absentes. aliam enim requirunt loca hæresi infesta, aut hæreticis vicina, quàm ea vbi non est satan, neque occurfus malus. ideo examen eo loco, & probatio fieri debet.

Quod insuper hic quæstum est, an mandatum de prouidendo, adeoque & nominatio academica locum habeat, in præbendâ lectione theologica affecta in vim d. c. 1. cum auferat designationem per illud delatam Ordinario? & videtur *intra d. c. cum in ecclesia. & gloss. ibid.* mandatum eò, nominationemue non extendi: sed qualitatem præbendæ impressam omnino retinendam esse, *intra Conc. Trid. f. 25. c. 5.*

Sed quid si nominatus sit theologus? per accidens id euenit, nam & posset Iurisperitus esse aut philosophus dumtaxat: secundum diplomata Facultati Artium pro legentibus & regentibus, seu Vniuersitati Louan. concessa: & si nominatus posset acceptare taliter affectam præbendam, quamuis sit theologus, aduersaretur nihilominus intentioni Concilij, quatenus designationem personæ, seu electionem dignioris tolleret Ordinario.

Sic etiam *in c. vlt. X. de præb. & s. pro. eod. in 6.* rescriptum est, mandatum de prouidendo non extendi ad curata: & *in d. c. vlt. dicitur nec ad talia*: talis autem videtur etiam præbendâ lectionalis: cuius non est in priuilegijs qualitas expressa. argumentum autem à pari procedit in beneficialibus. *c. si postquam in sin. de elect. in 6.* imò magis requiri videtur expressio qualita-

qualitatis lectoralis, quam curatæ, quia maior aptitudo, & doctrina requiritur ad lecturam, quam ad curam. vt quamuis & hæc in priuilegijs exprimat, argumentatio non procedat ad illam. quia mandati fines diligenter obseruandi hic sunt. c. cui de non sacer. de præb. in 6. adeo vt mandata huiusmodi non debeant, inquit, ad alios casus, quam expressos, extendi.

8. Sic Steueneau in Comment. ad Ordinat. l. 1. t. 2. ad art. 1. v. sans pouuoir. post gloss. ad sanct. pragmat. in §. item insuper. §. item placuit. ait huiusmodi præbendas theologales non esse nominationibus comprehensas. & Concordata Franciæ expressè habent, vt ultra præbendam theologo affectam collator ordinarius nominationes admittere debeat, secundum alternationem mensium ibi præscriptam. in præbenda autem theologo conferenda non est in Concordatis, vt diximus, aliud additamentum: adeoque libertas collatoris in hac non est restricta: dummodo theologo qualitas adsit. per Concilium autem Tridentinum ampliùs restringitur, per ea quæ loci Episcopo d. c. 1. deferuntur.

Sic iterum decisum est in c. quamuis. 4. de præb. in 6. mandatum de prouidendo in aliqua ecclesia ciuitatis aut diocesis, non extendi ad cathedralem. quia mandata super obtinendis beneficijs, vt ambiciosa, debent restringi. d. c. quamuis. itaque nec eo extenderetur nominatio, nisi in priuilegio expressè diceretur. quare etsi exprimat cathedrales generatim; non tamen complectetur præbendam theologale ob d. qualitatem; vt diximus: quodque, quæ notabilia sunt, nisi notentur specialiter, omiſsa censentur. l. iniuriarum. §. prator. D. de iniur.

De adulterijs & stupro.

RESPONSVM I.

De regulari circa crimen carnis inquisito.

Secundum ea quæ proponuntur, Caius, tanquam grauius suspectus, iure cogi potest ad purgationem canonicam: sed in praxi hodie raro illa vsurpatur. illa quidem de iure in grauius suspecto, c. 1. & tot. tit. X. de purgat. canon. etiam regulari, c. 3. ibid. etiam electo in Episcopum c. tam licet. X. de testib. obtinet: sed propter pericula praxi abhorret.

Testimonia etiam singularia, vt hic, eam faciunt probationem communi opinione, cum ad eundem finem tendunt, vt in ciuili causa, & correctionis, præsertim regularis; extra ordinem rei condemnari possint; non tamen poena ordinaria delictorum puniri, seu tali aliqua, quæ priuationem, depositionem, incapacitatem dignitatum officiorumque Ordinis directe aut indirectè inferret. Furiac. in Opposit. contra testes. q. 64. n. 225. 229. Vide quæ diximus supra de Testib. resp. 1.

In criminibus carnis, quæ obscure perpetrari solent, præsumptiuæ probationes solent facilius admitti (vt idem Farinacius docet in prax. crim. p. 5. tit. 16. q. 136. c. 1. 2. & 4.) sed tamen quando criminaliter ad poenam ordinariam agitur, etiam in adulterijs euidentem probationem requirit lex qui sentent. C. de pen. & d. c. 3. X. de purgat. canon. dicit moniales libidinis accusatas, si manifestè, inquit, detegi non valuerint, non condemnandas, sed ad purgationem cogendas. sic fititur Christo Ioan. 8. mulier in adulterio deprehensa: & apud Daniele m. 13. seniores testaban-

Suspicio grauis sufficit ad purgationem canonicam. sed hodie non præstatur.

2. Coniungi quando possint, & ad quem effectum probi testes singulares?